

Факултет Правни

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

(Број захтева)

Веће научних области правно-економских наука

(Назив већа научне области коме се захтев упућује)

(Датум)

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на одлуке о усвајању извештаја Комисије за оцену докторске дисертације и о именовању комисије за одбрану

Молимо да, сходно члану 48 ст. 5 тач. 4) Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета", бр. 201/2018, 207/2019, 213/2020, 214/2020, 217/2020, 230/21, 232/22, 233/22 и 236/22), дате сагласност на одлуку о усвајању извештаја Комисије за оцену докторске дисертације:

КАНДИДАТ: **Мирко (Веселин) Бошковић**

(име, име једног од родитеља и презиме)

студент докторских студија на студијском програму Право,

уписан на докторске студије 2018/2019. године,

пријавио је тему докторске дисертације дана 19. септембра 2023. године, под називом:

„Функција одбране у кривичном поступку“

из научне области: кривично право

Универзитет је дана 24.6.2025. својим актом под бр. 02-03 бр. 61206-2377/2-25 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

„Функција одбране у кривичном поступку“

Име и презиме ментора: проф. др Милан Шкулић

Комисија за оцену докторске дисертације именована је на седници одржаној 30. марта 2026. године одлуком факултета под бр. 04-473/2, у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	Установа у којој је запослен
1.	Др Милан Шкулић	редовни професор	кривично право	Универзитет у Београду – Правни факултет
2.	Др Горан Илић	редовни професор	кривично право	Универзитет у Београду – Правни факултет
3.	Др Вања Бајовић	ванредна професорка	кривично право	Универзитет у Београду – Правни факултет
4.	Др Иван Илић	ванредни професор	кривично право	Универзитет у Нишу – Правни факултет
5.	Др Ивана Миљуш	доценткиња	кривично право	Универзитет у Београду – Правни факултет

Напомена: уколико је члан Комисије у пензији навести датум пензионисања.

Датум стављања извештаја Комисије и докторске дисертације на увид јавности: 29. мај 2026. године.

Наставно-научно веће факултета усвојило је извештај Комисије за оцену докторске дисертације на седници одржаној дана 29. јуна 2026. године.

Комисија за одбрану докторске дисертације именована је на седници одржаној 29. јуна 2026. године одлуком факултета под бр. 04-473/6, у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	Установа у којој је запослен
1.	Др Милан Шкулић	редовни професор	кривично право	Универзитет у Београду – Правни факултет
2.	Др Горан Илић	редовни професор	кривично право	Универзитет у Београду – Правни факултет
3.	Др Вања Бајовић	ванредна професорка	кривично право	Универзитет у Београду – Правни факултет
4.	Др Иван Илић	ванредни професор	кривично право	Универзитет у Нишу – Правни факултет
5.	Др Ивана Миљуш	доценткиња	кривично право	Универзитет у Београду – Правни факултет

Напомена: уколико је члан Комисије у пензији навести датум пензионисања.

Професор др Бојан Милисављевић

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

- Прилози:
- 1. Одлука Наставно-научног већа о усвајању извештаја Комисије за оцену докторске дисертације и одлука о именовању Комисије за одбрану докторске дисертације
 - 2. Извештај Комисије о оцени докторске дисертације

Напомена: Факултет доставља Универзитету захтев са прилозима у електронској форми и у једном писаном примерку за архиву Универзитета

На основу члана 26. Статута Универзитета у Београду - Правног факултета и члана 41 Правилника о докторским студијама на Универзитета у Београду - Правном факултету из 2019. године, Наставно-научно веће Универзитета у Београду - Правног факултета, на XVIII седници, одржаној 29. јуна 2026. године, донело је

О Д Л У К У

Члан 1.

Прихвата се извештај Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **Мирка Бошковића (ДС 2018-40)**, под насловом: **„Функција одбране у кривичном поступку“** и одређује комисија за одбрану, у саставу:

др Милан Шкулић, редовни професор
др Горан Илић, редовни професор
др Вања Бајовић, ванредна професорка
др Иван Илић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Нишу
др Ивана Миљуш, доценткиња

Универзитет у Београду је 24. јуна 2025. године, актом под бројем: 02-03 бр. 61206-2377/2-25, дао сагласност на предлог теме докторске дисертације и одређивање проф. др Милана Шкулића за ментора.

Кандидат је објавио радове:

1. „Притвор у поступку према малољетницима у Црној Гори“, *Правни зборник*, бр. 1/2022, стр. 209-239;
2. „Изузеци од непосредног извођења доказа и привилеговани свједоци у кривичном поступку Црне Горе“, *РККП*, 2/2022, стр. 217-230.

Члан 2.

О извршењу ове одлуке стараће се Декан Универзитета у Београду - Правног факултета.

04-број: _____

ПРЕДСЕДНИК НАСТАВНО-НАУЧНОГ ВЕЋА

Београд

Проф. др Бојан Милисављевић

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ – ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА

Одлуком Наставно-научног већа Универзитета у Београду – Правног факултета, донетом на седници од 30. марта 2026. године, одређени смо за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата Мирка Бошковића под називом: „**Функција одбране у кривичном поступку**“. У том својству, Наставно-научном већу подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

1.1. Подаци о кандидату

Кандидат Мирко Бошковић рођен је 17. 06. 1991. године, у Подгорици, где је завршио основну и средњу школу, са одличним успехом.

Основне и специјалистичке студије завршио је 2014. године, на Правном факултету Универзитета Црне Горе. Током сваке академске године награђиван је „Декановом наградом“ за одличан успех у студирању. Мастер академске студије завршио је 2016. године на Правном факултету Универзитета у Београду, кривично-правни модул, одбранивши мастер рад на тему „Кривично дело изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости“.

Докторске академске студије на Правном факултету Универзитета у Београду, кривично-правни модул, уписао је академске 2018/2019 године. У досадашњем току студија положио је Методе научно-истраживачког рада и вештине, први и други усмени докторски испит, са укупном просечном оценом 9,50. Са успехом је одбранио приступни рад под називом „Притвор у поступку према малолетницима у Црној Гори“ и семинарски рад на тему: „Однос права на приватност и посебних доказних радњи у Црној Гори“.

Током 2013. године стажирао је у Законодавном одбору Скупштине Црне Горе, а од јуна 2014. године отпочиње приправнички стаж у Основном суду у Подгорици. Након положеног правосудног испита 2016. године, обављао је послове саветника у кривичном одељењу тог суда, до децембра 2018. године. Од маја 2017. године оснивач је и сарадник НВО „Институт за правне студије“, која се бави анализом и изградом стручних мишљења, чланака, као и учешћем у различитим врстама домаћих и иностраних пројеката.

Од децембра месеца 2018. године бави се адвокатуром, у оквиру сопствене адвокатске канцеларије, чији је оснивач. Почев од 2021. године ангажован је као национални правни експерт у регионалном пројекту „Индекс безбедности новинара на Западном балкану“ (safejournalists.net), имплементираном уз финансијску подршку Европске Уније. Од 2022. године национални је правни консултант Програмске канцеларије Савета Европе у Црној Гори, од стране које је био ангажован као експерт у више пројеката.

Поседује сертификат Института за стране језике Универзитета Црне Горе о завршеном четвртом (C1.2) степену Савета Европе енглеског језика за правнике. Служи се и француским језиком.

Мирко Бошковић је написао и објавио следеће научне и стручне радове, као аутор:

1. Бошковић, М., „Притвор у поступку према малолетницима у Црној Гори“, *Правни зборник*, бр. 1/2022, стр. 209-239;

2. Бошковић, М., „Изузеци од непосредног извођења доказа и привилеговани свједоци у кривичном поступку Црне Горе“, *РККП*, 2/2022, стр. 217-230;

1.2 Подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата Мирка Бошковића која носи наслов „**Функција одбране у кривичном поступку**“ има 314 страница А4 формата (фонт *Times New Roman* 12, проред 1) и у потпуности је у складу са захтевима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја докторске дисертације.

У дисертацији се налази насловна страна на српском и енглеском језику, страна са информацијама о ментору и члановима комисије, страна са подацима о докторској дисертацији на српском и енглеском језику, пет страница садржаја, списак литературе, извора судске праксе, правних и статистичких извора на укупно 37 страница, прилози на осам страница, биографија кандидата на једној страници, као и изјаве о ауторству, о истоветности штампане и електронске верзије докторске дисертације и о коришћењу, које обухватају четири странице.

Истраживачку грађу за докторску дисертацију чине извори домаћег и страног права, међународног права, права Европске уније, судска и јавнотужилачка пракса у Црној Гори и Србији, статистички подаци из евиденција правосудних органа, различити монографски научни радови, уџбеници, коментари закона, зборници радова и научни чланци. Анализирано је више стотина одлука из судске праксе, у сегментима значајним за истраживање и извођење закључака о постављеним хипотезама.

Докторска дисертација садржи, поред уводних и закључних разматрања, седам делова, са укупно 1314 фуснота у тексту. Списак цитиране литературе обухвата библиографске јединице, правне изворе домаћег права, међународног права, права ЕУ и страног права, као и коришћену судску праксу.

Коришћењем програма *iThenticate* Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ проверила је оригиналност ове докторске дисертације. Увидом у извештај који нам је достављен установили смо да индекс сличности износи 14%, а утврђене појединачне сличности с другим објављеним текстовима износе у једном случају 2%, у четири случаја 1% и у свим осталим случајевима мање од 1%.

Ментор проф. др Милан Шкулић дао је позитивну оцену оригиналности докторске дисертације утврдивши да је наведени индекс сличности последица цитирања, библиографских података, упућивања на правне прописе, коришћења општих места и података и библиографских података о коришћеној литератури, што је у складу са чланом 9 Правилника о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације кандидата Мирка Бошковића је истраживање различитих нормативних и практичних аспеката функције одбране у кривичном поступку, као једној од две основне страначке функције. Реч је о сложенем кривичнопроцесном питању, а кандидат полази од опште тезе да би функција одбране у кривичном поступку, како на нормативном, тако и на практичном плану, требало да у највећој могућој мери допринесе остваривању принципа „једнакости оружја“, као саставног дела начела правичног вођења кривичног поступка. У почетном делу дисертације анализирају се теоријске поставке у контексту сложеног односа и утицаја основних кривичнопроцесних начела на позицију и функцију одбране.

Теоријску анализу кандидат наставља дискусијом о предностима и недостацима два основна концепта истраге (тужилачки и судски), приклањајући се становиштима која предност дају тужилачком концепту истраге. Ипак, с обзиром да се на доказним радњама тужиоца, па чак и полиције, може темељити судска одлука, са значајним одступањима од фундаменталних начела контрадикторности и непосредности на главном претресу, кандидат указује на значај доследног поштовања права окривљеног, односно одбране током истраге, имајући у виду да, нарочито након подношења оптужног акта, долази до изражаја принцип равноправности странака у поступку.

Стога се у истраживању полази од положаја окривљеног, као носиоца функције одбране. Као веома важан сегмент тог положаја, истиче се обавеза поштовања претпоставке невиности, чије кршење може бити значај индикатор, постојања или непостојања адекватног процесног „амбијента“ за пуно остваривање функције одбране у кривичном поступку. Стога кандидат кроз вишеструки методолошки

прилаз испитује проблематику кршења претпоставке невиности, односно њених најчешћих манифестација, као и ефикасност постојећих правних средства за заштиту овог права окривљеног. Такође, на основу прикупљених података, кандидат сагледава реалне импликације судских одлука којима се утврђује кршење претпоставке невиности, као и потенцијалне механизме за поправљање постојећег стања. Одговор на ова питања, како се наводи, пружио је основ за одговарајуће предлоге *de lege ferenda*, што је у сваком случају један од циљева дисертације.

Кандидат подробно анализира сваки од сегмената права на одбрану, што укључује и анализу квалитета нормативних решења у овој области. Комбиновањем подобних научноистраживачких метода, кандидат посебну пажњу посвећује практичним аспектима реализације функције одбране. Предмет истраживања у оквиру ове докторске дисертације је и питање у којој се мери потенцијална кршења права окривљеног, у првом реду права на одбрану, одражавају на укупну слику о правичности поступка. Кандидат настоји да издвоји повреду права окривљеног које потенцијално могу представљати битне повреду одредаба кривичног поступка. Самим тим, отвара и питање стварних и потенцијалних консеквенци, односно процесних „санкција“ до којих доводе учињене повреду.

У дисертацији је поклоњена пажња и најважнијим међународноправним стандардима у овој области, са посебним освртом на релевантне ставове и праксу Европског суда за људска права у Стразбуру. Приликом ове анализе полази се од тезе да би у погледу великог броја кривичних поступака који се воде пред судовима у Црној Гори, Европски суд за људска права могао утврдити повреду Конвенције, узимајући у обзир ставове и стандарде промовисане кроз енорман број досадашњих одлука. Један од циљева истраживања подразумевао је да се кроз конкретне примере и праћење тока кривичних поступака, укаже на сегменте у којима се јавна (државна) тужилаштва и судови не руководе принципима и ставовима ЕСЉП.

Кандидат је кроз упоредноправни приказ функције одбране у земљама које су типични представници европско-континенталне и англосаксонске процесне традиције настојао да допринесе бољем сагледавању позиције и уопште права одбране у светлу института који последњих деценија све јаче продиру у континенталне кривичнопроцесне системе, а сматрају се типичним установама англосаксонског права.

Кандидат указује на увелико дискутовано питање конвергенције тј. мешања елемената два основна кривичнопроцесна система, при чему су у законодавствима земаља бивше СФРЈ све заступљенији изворно адверзијални институти, који ове системе запаво чине мешовитим типовима кривичне процедуре. Стога је циљ ове дисертације да се упоредном анализом законодавстава из којих изворно потичу ови институти, додатно осветли процесни „амбијент“, односно традиција у којој су они настајали. Такође, кандидат настоји да кроз искуства одређених земаља бивше СФРЈ (пре свега Републике Србије), које су пошле нешто даље у процесу инкорпорирања у домаћи систем института који изворно припадају англосаксонском типу поступка, пружи важна полазишта за потенцијалне законодавне реформе у Црној Гори.

Осим правима, кандидат се подробно бави и анализом дужности окривљеног у кривичном поступку. У том контексту, сумарно је представљена суштина сваке од мера за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка, са фокусом на неколико најтипичнијих проблема који се у погледу њихове примене јављају у пракси, нарочито када се ради о притвору, као најтежој мери.

Полазећи од главних карактеристика тужилачког концепта истраге, у дисертацији се отвара и питање једне редефинисане, значајније улоге браниоца на ток и исход кривичног поступка, у односу на време када је истрага била судска. Стога кандидат разматра теоријски појам браниоца и његове улоге у кривичном поступку. Кандидат настоји да кроз упоредноправни приказ положаја и улоге браниоца боље проникне у суштину његове позиције у кривичном поступку, посебно након све већег продора типично адверзијалних института. Осим тога, пружа се осврт и на основне карактеристике, као и перспективе различитих облика специјализације бранилаца.

На основу свега наведеног може се рећи да ова докторска дисертација представља свеобухватно истраживање. У њој је поред националног и компаративног правног оквира, те усвојених међународних стандарда, анализирана и домаћа судска пракса, а све то је подразумевало комбиновање различитих

метода истраживања (историјски, упоредноправни, нормативноправни, статистички метод, документациона анализа, *case study* метод и испитивање).

У циљу свеобухватног сагледавања предмета докторске дисертације дат је преглед и систематизована су позитивноправна решења, а на основу тога су изведени одређени закључци и изнети су предлози *de lege ferenda*.

Имајући у виду садржину доктората, обим обухваћених тема, ширину истраживачког материјала, методе истраживања, постављене хипотезе и изведене образложене закључке, налазимо да је кандидат у потпуности остварио циљ докторске дисертације.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Кандидат је поставио укупно шест хипотеза. Прва хипотеза гласи: „Увођењем државно-тужилачког концепта истраге, функција одбране у овој фази поступка значајно је лимитирана, како на нормативном, тако и на практичном плану“. Кандидат констатује како је тужилачка истрага показала бројне предности, нарочито у контексту брзине и ефикасности кривичног поступка, али и одређене недостатке, који се огледају у веома рестриктивно дефинисаној улози суда у фази истраге. То само по себи, како се наводи, у доброј мери дезавуише и позицију одбране, у смислу доследног поштовања њених процесних права у овој фази поступка. У образложењу ове хипотезе, кандидат износи становиште да се дужност државног тужиоца да у току истраге са једнаком пажњом утврђује чињенице које терете окривљеног и оне које му иду у прилог, у пракси углавном занемарује. То даље имплицира да се државни тужиоци и даље „традиционално“ старају да током истраге, на све законом прописане начине, прикупе довољно доказа за оптужење, без претераног „ентузијазма“ за утврђивање чињеница које окривљеном иду у корист. Указује се и на недостатак процесних „механизма“ (нпр. право жалбе судији за истрагу или сл.) којим би се државни тужилац могао принудити на спровођење одређених доказних радњи предложених од стране одбране, због чега је она *de facto* остаје лишена те могућности пре контроле оптужнице, односно главног претреса.

Наведена хипотеза функционално је повезана са следећом: „Права и положај државног тужиоца током истраге умногоме дезавуишу концепт његове страначке улоге у фази суђења, у ситуацији ширег одступања од начела непосредности у кривичном поступку“. Кандидат указује да државно-тужилачки концепт истраге даје тужиоцу у овој фази поступка прилично широка овлашћења и он се ту јавља пре свега као орган поступка, који прикупља доказе, на којима темељи своје касније одлуке. Теоријско упориште за ову хипотезу кандидат црпи, између осталог, и из чињенице да у законодавству Црне Горе није прописан процесни механизам који би омогућио (или обавезао) суд да оцени испуњеност услова за доношење наредбе државног тужиоца о спровођењу истраге, што се у првом реду односи на испитивање постојања *основане сумње*, при чему ова одлука свакако има велики процесни и правни значај, с обзиром да кривични поступак према окривљеном почиње управо од тренутка њеног доношења.

Кандидат оправдано примећује да докази које током истраге прикупи државни тужилац нису судски, као што је раније био случај, па је стога потребно веома рестриктивно прописивати, али и тумачити и користити одступања од начела непосредности на главном претресу. Ову хипотезу он заснива на закључку да то, међутим, у ЗКП-у Црне Горе није случај, већ он традиционално задржава прилично широку лепезу могућности за читање записника о раније (током истраге) датим исказима, која се од 2015. године чак (неоправдано) проширила. Кандидат полази од тезе да све наведено у основи дезавуише концепт о улози тужиоца као странке у поступку, јер се, поред овлашћења и нормативних недостатака у погледу права одбране током истраге, прописују и *de facto* реализују доста широка одступања од непосредног извођења доказа, што резултира ситуацијом да суд своју пресуду често заснива на доказима који нису изведени на главном претресу, већ су само прочитани записници о њиховој садржини сачињени од стране тужиоца.

Трећа хипотеза гласи: „У нашем законодавству не постоје адекватни механизми за обезбеђивање поштовања претпоставке невиности, што у пракси доводи до њеног честог кршења“. Кандидат полази од два општеусвојена становишта у погледу претпоставке невиности: 1) да се ради о једном од темељних права окривљеног; 2) да законодавства углавном не садрже адекватне процесне или правне санкције због њеног кршења. Теоријску заснованост ове хипотезе додатно подупиरे тврдњом да се у редовном кривичном правосуђу тешко уочавају примери бављења жалбених судова или уопште

судова који одлучују у поступку по правним лековима, кршењем претпоставке невиности. Насупрот томе, констатује се како се овим питањем у својој богатој пракси итекако бавио ЕСЈП, који је у низу одлука заузео важне ставове и дао јасне смернице државама у погледу важности обезбеђивања њеног поштовања. Наводи се како непостојање конкретних процесних „санкција“ због непоштовања ове претпоставке, води њеном честом кршењу, чак и од стране суда, што се најчешће чини прејудуцирањем кривице окривљеног у одлукама или актима током самог кривичног поступка. Ова хипотеза заснива се и на закључку како досадашња истраживања показују да до широког кршења претпоставке невиности, долази у сфери јавног информисања, од стране медија који извештавају о кривичним поступцима, или тенденциозно преносе изјаве представника државне власти/политичара којима се одређена лица „осуђују и пре осуде“. Кандидат констатује да су и тужбе за накнаду нематеријалне штете због повреде права личности услрјед кршења претпоставке невиности у пракси прилично ретке, што је додатни доприноси њеном распрострањеном кршењу.

Становиште кандидата изнето у четвртој постављеној хипотези јесте да *„Примедбе окривљеног и браниоца на повреди права одбране често остају без процесног „успеха“ у текућем кривичном поступку“*. Оно полази од опште тезе да је основно право окривљеног у савременим кривичним поступцима његово право на одбрану, које је сачињено он низа других, конкретних права, па кандидат закључује да би њихово нормирање истовремено требало да подразумева и гаранцију да се она могу ефикасно користити. Међутим, поставка хипотезе заснива се на тврдњи да је у пракси приметна прилична инертност судова према примедбама на непоштовање права одбране у различитим процесним ситуацијама. Становиште представљено овом хипотезом има два аспекта. Један се тиче постојања законских механизма за санкционисање одређених повреда права на одбрану у текућем кривичном поступку, а други њихове примене у оним ситуацијама у којима би то било могуће (издвајање доказа прибављених повредом права на одбрану и сл.).

Кандидат поставља пету хипотезу да: *„Одлуке судова о одређивању и продужењу притвора нису адекватно образложене у погледу разматрања примене алтернативних мера и разлога због којих се сврха одређивања притвора не би могла постићи неком од њих, што представља један од видова повреде права на правично суђење окривљеног“*. Овде се полази од констатације да је, због саме природе притвора, дужност тужилаштва и судова да приликом разматрања околности које су од значаја за одређивање притвора у сваком конкретном случају подробно испитају да ли се иста сврха може постићи неком од алтернативних мера, прописаних одредбама ЗКП-а. Такође, наводи се да је, онда када се ипак одлучи за одређивање притвора, суд дужан да такву одлуку адекватно образложи, и то не само у погледу постојања основане сумње да је окривљени извршио кривично дело и конкретног притворског основа, већ се мора посебно објаснити и зашто нема услова да се одређени циљеви постигну неким другим мерама, које су блаже од притвора. Кандидат, међутим, полази од теоријског становишта да се у пракси и даље уочава сувише „шаблонско“ састављање решења о притвору и недовољно продубљено образлагање његове оправданости, што је перманентан проблем. Слична је ситуација и када се одлучује о продужавању притвора, у ком случају суд такође мора доказати и образложити да не постоји алтернативна мера која је мање строга (тешка) од притвора, а проблематично је и питање његовог трајања.

Коначно, кроз шесту хипотезу, кандидат констатује како: *„Пракса намеће потребу за успостављањем механизма који гарантују пружање адекватне стручне одбране од стране бранилаца по службеној дужности у поступцима за најтежа кривична дела и у којима је прописана специјализација суда и државног тужилаштва“*. Наводе се примери законом прописане формалне специјализације адвоката, уз указивање да теорија препознаје и тзв. фактичку специјализацију, која подразумева поседовање знања или искуства за поступање у одређеним врстама предмета (нпр. кривични, привредни, управни). Ова хипотеза утемељена је и на становишту да у нашем законодавству не постоје механизми засновани на одређеним критеријумима, који гарантују да је постављени бранилац по службеној дужности заиста и способан за пружање адекватне правне помоћи окривљеном. Иако је, како се наводи, такав систем, посебно у нашим условима, веома тешко доследно успоставити, у овој хипотези полази се од неспорне потребе да се, када су у питању поступци за најтежа кривична дела или за које је прописана одређена специјализација суда и тужилаштва (организовани криминалитет и сл.), пронађу нормативна решења која би повећала шансу да адвокати који се појављују у улози бранилаца по службеној дужности буду макар елементарно оспособљени за пружање адекватне одбране. Ово нарочито узимајући у обзир да наведене предмете најчешће карактерише изузетна чињенична и правна

сложеност, уз обиман доказни материјал, при чему се, на основу позитивних решења, неретко у улози бранилаца по службеној дужности појављују адвокати „почетници“, без потребног искуства за заступање у кривичним поступцима.

Спроведеним истраживањем постављене хипотезе су потврђене, а сви ставови кандидата у односу на потврду хипотеза су ваљано и комплетно објашњени, те детаљно образложени.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација Мирка Бошковића под насловом: „Функција одбране у кривичном поступку“, поред *уводних разматрања*, у којима су дефинисани предмет и циљ истраживања, постављене полазне хипотезе и приказана планирана методологија, дисертација садржи укупно седам поглавља, као и закључак.

У *првом делу* дефинисане су и уопштено, теоријски разграничене основне кривичнопроцесне функције, како би се могла боље разумети суштина функције одбране. Иначе, одвојеност кривичнопроцесних, а самим тим и странаčkih функција, произилази из начела монофункционалности, што значи да странке - како оптужба, тако и одбрана, обављају само по једну основну функцију. Резултат деловања овог начела огледа се и у корелативности странаčkih функција, о чему је у овом делу било више речи. Кандидат констатује да, посматрано у историјском контексту, то није увек било тако, па је кроз приказ и анализу поставки основних историјских типова кривичног поступка, у првом поглављу настојао да представи генезу успостављања овог темељног начела кривичне процедуре. Изнете су и основне класификације врста одбране у кривичном поступку, као и основни извори права који детерминишу функцију и позицију одбране, уз најзначајнија општа становишта из праксе ЕСЈП.

Кандидат полази од тврдње да основне карактеристике функције одбране у кривичном поступку остварују чврсту везу са већином кривичнопроцесних начела, са којима су у корелативној вези. Притом, деловање појединих принципа кривичне процедуре дефинише читав корпус права одбране. Стога је *друго поглавље* резервисано за теоријску обраду међуодноса између појединих кривичнопроцесних начела и функције одбране у кривичном поступку.

Излагање у оквиру *трећег* поглавља представља увод у централни део рада. Ту је пружен сумаран осврт на генезу схватања о појму окривљеног у нашој теорији, као и на основна полазишта приликом његовог дефинисања. Речи је било о окривљеном као извору доказа, његовој заштити у кривичном поступку, те врстама странаčkih споразума, као облицима одступања од традиционалне улоге одбране.

Четврто поглавље представља једно од два централна дела дисертације. Ту је пажња посвећена правима окривљеног, чије постојање чини основни предуслов, односно *conditio sine qua non* за остваривање функције одбране у кривичном поступку. Корпус права окривљеног прилично је широк, а кандидат прихвата устаљену класификацију на три основне целине тог корпуса, које су подробно анализиране.

У *петом поглављу* говори се о стучној одбрани у кривичном поступку. Кандидат полази од тезе да су, у највећем броју случајева, окривљени правно неука лица, која наступрот себи имају државног (јавног) тужиоца, а он осим извесно постојећег стручног знања, располаже и системом репресивног апарата, на основу овлашћења која има као државни орган. У таквој ситуацији, како се у овом делу закључује, постаје јасно да се, у највећем броју случајева, само уз ангажовање браниоца (адвоката), окривљени може квалитетније и „равноправније“ супротставити државном тужиоцу, чиме се доприноси и успостављању „једнакости оружја“, односно, још шире, остваривању начела правичности у кривичном поступку. Предмет обраде су различита појмовна одређења браниоца, али и различита теоријска становишта о његовој процесној и правној природи. Осим тога, у овом делу пружен је приказ историјског развоја адвокатске професије на подручју Европе, као и Србије и Црне Горе. Коначно, проблематизује се и питање формалне и фактичке „специјализације“ бранилаца за поступање у одређеним врстама предмета.

Шесто поглавље искоришћено је за упоредноправни приказ основних карактеристика функције одбране у земљама које су типични представници европско-континенталног и англосаксонског модела кривичног поступка. Ово питање последњих деценија постало је нарочито важно због све присутније

конвергенције, односно мешања елемената поменутих два система. Коначно, посебна пажња посвећена је кривичнопроцесним тековинама одређених земаља некадашње СФРЈ, а које се односе на положај окривљеног и функцију одбране. То би, према замисли кандидата, требало да пружи солидну основу за сагледавање неких концептуалних разлика које се односе на функцију одбране у овим државама. Такође, кроз ово поглавље, изнете су идеје како би, проблеми и недоумице које су се јављале у процесу реформи, могли послужити као корисни примери и оријентири земаља које још увек нису направиле тако снажан нормативни заокрет, попут Црне Горе, уколико ка томе у скоријој будућности покажу интенцију.

У седмом и уједно последњем поглављу представљени су резултати спроведеног емпиријског истраживања. Оно је фокусирано на неколико основних целина, које у основи полазе од права окривљеног, с обзиром да она представљају предуслов за остваривање функције одбране. Неколико је основних истраживачких питања, која су подвргнута испитивању применом одабране истраживачке стратегије и то: поштовање права на претпоставку невиности окривљеног; могућност и ефикасност коришћења права одбране током поступка; квалитет образложења решења о притвору, уз акценат на свеобухватност разлога за (не)примењивање алтернативних мера; поступање судова са незаконитим доказима прикупљеним уз повреду права на одбрану; квалитет механизма за обезбеђивање делотворне стручне одбране у кривичном поступку.

Коначно, у закључку су сублимирани резултати комплетног истраживања, који су послужили за доношење закључака о научном исходу постављених хипотеза. Такође, пружени су и конкретни предлози за измену и унапређење одређених практичних сегмената, као и предлози *de lege ferenda*.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација кандидата Мирка Бошковића представља солидан допринос науци кривичног процесног права, јер представља студиозно истраживање у коме се на релевантан начин приступа разматрању значајних питања од значаја за разумевање функције одбране у кривичном поступку.

Значај докторске дисертације огледа се у томе што се, уз помоћ једног посебног приступа, који почива на многобројним практичним освртима, у њеном тексту истражују и продубљују сва питања од значаја за тему дисертације. Својом анализом кандидат је допринео потпунијем разумевању природе и карактеристика размотрених целина овог истраживачког рада. До тога је дошао уз помоћ критичког проматрања доктринарних ставова, нормативним тумачењем законских одредаба, као и релевантне судске праксе и правних схватања од значаја за проблематику којом се бавио.

Нормативна анализа домаћих и компаративних правних оквира омогућила је кандидату да критички преиспита одређена законска решења. На основу тога је указао, уз изношење свог става, на одређене недоумице које изазива примена анализираних норми у пракси. Резултати истраживања изложени у докторској дисертацији Мирка Бошковића, поред научног значаја могу бити од практичне користи, јер садрже *de lege ferenda* предлоге који завређују да буду размотрени.

Може се закључити да је у докторској дисертацији обрађена важна тема, која има како научни, тако и практични значај. Кандидат је успешно остварио циљ докторске дисертације, а то између осталог значи да је својим запажањима и изнетим ставовима дао користан допринос идентификовању неких неуједначености и недоумица у судској пракси. Поред тога, његова размишљања могу бити донекле од значаја у некој од будућих измена кривичног процесног законодавства.

На основу свега претходно изложеног, Комисија је мишљења да докторска дисертација кандидата Мирка Бошковића под насловом: „Функција одбране у кривичном поступку“ представља солидно спроведено истраживање, које има одговарајући научни значај, те поред тога, у одређеној мери има и практични значај, који претежно може остварити приликом доношења нових или измене постојећих законских решења у вези са темом истраживања.

6. Закључак

На основу прегледа и оцене докторске дисертације под насловом „**Функција одбране у кривичном поступку**“ кандидата Мирка Бошковића, Комисија налази да је дисертација урађена у складу са одобреном пријавом, да је одликује ваљан методолошки приступ и солидно промишљен концепт рада, уз адекватно коришћење релевантне научне литературе.

Дисертација која је предмет овог реферата у свим својим деловима и саопштеним резултатима урађена је у потпуности у складу са позитивним прописима и постојећом праксом на Правном факултету Универзитета у Београду и представља оригинално научно дело, плод самосталног истраживачког поступка и промишљања.

На основу закључка да дисертација на коју се овај реферат односи представља оригинално научно дело, које је резултат самосталног истраживања и на њему засноване анализе и промишљања кандидата, а што је у претходном излагању подробно објашњено, Комисија има задовољство да

п р е д л о ж и

Наставно-научном већу Универзитета у Београду – Правног факултета да прихвати овај рад као подобан за јавну одбрану, као и да одреди комисију пред којом ће Мирко Бошковић бранити докторску дисертацију „**Функција одбране у кривичном поступку**“, у чијем би саставу били потписници овог реферата.

У Београду, 27. маја 2026. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др Милан Шкулић, редовни професор Универзитета у Београду –
Правног факултета

Др Горан Илић, редовни професор
Универзитета у Београду – Правног факултета

Др Вања Бајовић, ванредна професорка
Универзитета у Београду – Правног факултета

Др Иван Илић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Нишу

Др Ивана Миљуш, доценткиња
Универзитета у Београду – Правног факултета